

בתום בד"ה כפה עליהן הר כניגית הקשו דכפ"ק דע"ז אמרי' דיטעט אה"ע כלום כפי' עלינו הר כניגית משמע דזא לא ה' להם תשובה וכאן אמרי' מודעא רבא לאורייתא ע"ש. ונר"ל דהמל"מ פ"י מה' מיריה הקשה לדעת הפ' הסבורים דבאונם מיטה ליכא טענת מודעא וכאן אמרי' מודעא רבא לאורייתא באונם מיטה ע"ש. ונר"ל דהא אמרי' כאן דתנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית א"ס לא יקבלו ישראל את התורה יחזרו לטהר ובהו. והנה ע"ז לא קאמר הש"ס דאיכא טענת מודעא. וע"כ משום שלא ה' האונם לטובח ורק שכן ה' רלון הקב"ה והטביע כן בטבע הבריאה שיחזרו לטהר ובהו כמ"ס הלל"מ ע"ש. ומש"ה ל"ס ע"ז מודעא כיון דלא אנסם לטבח וח"פ. ומ"מ אף א"ס לא ה' כפה עליהן הר כניגית ולא היו מקבלים התורה ה' העולם חוזר לטהר ובהו. וא"כ מיושב קו' המל"מ הנ"ל דכאן ל"ס לומר דמחמת אונם מיטה גמר ומקנה דהא אפי' א"ס לא ה' אונסם ע"י כפיות ההר ג"כ ה' אותו אונם דהיינו דהיו כלים ע"י שה' חוזר העולם לטהר ובהו ואין כאן אונם ממודש שנימא דע"ז גמר ומקנה. וא"כ שפיר איכא טענת מודעא דאנסם והפחיתם לטובח וע"ז קבלו התורה. אבל אונם מיטה לא היו דהא גם בלא זה האונם היו מעותדים למיטה אלמלא לא קיבלו כנ"ל. וא"כ לאחר שקבלו ישראל את התורה א"ס ה' כפה ההר כניגית על אה"ע ג"כ. שוב ליכא טענת מודעא דהא היו אונם מיטה כנ"ל. ושוב ל"ס לומר דהא בלא"ה ה' חוזר העולם לטהר ובהו. דו"א דהא מכיון שקבלו ישראל את התורה לא יחזיר העולם לטהר ובהו אף א"ס לא יקבלו האה"ע וא"ש ודו"ק העצב בזה:

ע"ז דהנה הקשו דהא קיימ"ל תלי' וזבין וזבין זבינא. וא"כ ה"ז איכא שבר מלות וליכא טענת מודעא. ונראה דהחוס' כתבו הא דה' לריך כפ' הא כבר אמרו כל אשר דבר ה' נעשה. היינו כדי שלא יחזרו מן הקבלה כשיראו האש הגדולה ע"ש. והנה בס' סדורו של שבת מפרש מה דכתיב ויגד משה את דברי העם אל ה' דקשה הלא לא כתיב כלל מקורם מה שאמרו לו העם ועל מה שאמרו כל אשר דבר ה' נעשה כבר כתיב וישב משה את דברי העם אל ה'. וע"י בנח"מ מה שאמרו בזה. ופ"י הוא וז"ל דמתחילה כתיב ועתה אס שמוע תשמעו בקולי וגו' והייחס לי סגלה מכל העמים וגו' ואחס תהיו לי ממלכת כהנים וגו' קדוש וגו' ויבא משה ויקרא לזקני העם וישם לפנים את כל הדברים האלה וגו' ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה. פ"י לא בשביל היעודי שבר הנ"ל רק כל אשר דבר ה' נעשה מחמת שנוה ה' ולא ע"מ לקבל פרס. וישב משה את דברי העם אל ה'. ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם דהיינו יעד לו הקב"ה שבר טוב שישראל יאמינו בו ע"ז כתיב ויגד משה את דברי העם אל ה'. פ"י שהשיב להקב"ה כמו שהשיבו העם שאין להם שום פני' רק בעבור שדבר ה' כן הגיד ג"כ משה אל ה' ע"ש בדבריו הקדושים. ועכ"פ מבואר דמה שאמרו ישראל כל אשר דבר ה' נעשה היינו בלי קבלת שבר ושלא ע"מ לקבל

שייך רק על זמן וענין מוגבל כמו תחילת היום וסופו ה' התחלת מלאכה זו וסופה אבל כאן ה' היראה קודם שקיבלו והשקיפה אחר שקבלו שייך לשון קודם ואחר כך דהא היראה ה' משעת ברה"ע עד אח"כ:

ונראה לי דהנה בס' חוות יאיר חדש בתחילת דרוש אור חורה הקשה דלמה יראה שלא תחזיר לטהר ובהו אמרי' בפ"ק דברכות (דף ז' ע"א) אר"י משום ר"י כל דיבור ודיבור שילא מפי הקב"ה לטובה אפי' על חנאי אינו חוזר ע"ש. וא"כ כיון שביראת העולם ה' לטובה ממילא לא יחזיר הקב"ה מדיבורו הטוב אף א"ס לא יקבלו ישראל את התורה ע"ש. ונראה לי דהנה קשה לי ומאמתי בלל"מ שהקשה כן דכיון דא"ס לא יקבלו ישראל את התורה יחזיר העולם לטהר ובהו. א"כ למה ה' לריך לכפיית ההר כניגית שא"ס לא תקבלו את התורה שם תהי' קבורתכם והא בלא"ה הם מוכרחין ועומדין דא"ס לא יקבלו יחזיר כל העולם לטהר ובהו וממילא שם תהי' קבורתם ע"ש. ונר"ל דהנה כל בריאת העולם ומלואה ה' רק בשביל ישראל שנקראו ראשית ולולא ישראל אין צורך כלל בבריאת העולם ואין זה טובה כלל. (ועי' בח"א דברי שאול שכ' משל ע"ז) וא"כ אלמלא קבלו ישראל את התורה והקב"ה הרי כפה עליהן ההר והי' שם קבורתם. א"כ כיון שאין ישראל בעולם אין צורך כלל בעולם. ושפיר ה' חוזר העולם לטהר ובהו. דאין לומר דכל דיבור שילא מפי הקב"ה לטובה אפי' ע"מ אינו חוזר. דו"א דכיון דאין ישראל בעולם לא היו כלל בריאת העולם לטובה ומיושב קו' החוות יאיר הנ"ל. וממילא מיושב קו' הלל"מ הנ"ל דל"ל כפיית ההר כניגית והא בלא"ה מוכרחין ועומדין דא"כ יחזיר העולם לטהר ובהו. דו"א דהא לולא שכפה עליהן ההר כניגית ליכא הכרח כלל שיקבלו את התורה דא"כ יחזיר העולם לטהר ובהו. דו"א דהא הקב"ה לא יחזיר מדיבורו הטוב אפי' ע"מ. והרי הו' לטוב כ"ז שישאל קיימין ע"כ הולך לכפות עליהן ההר דא"ס לא יקבלו שם תהי' קבורתם. וכיון שיכלה את ישראל ממילא ל"ה בריאת העולם לטובה. ויחזיר העולם לטהר ובהו מחמת התנאי:

ומעתה משעת בריאת העולם עד קבלת התורה לא ה' מורא כלל להאריך שיחזיר לטהר ובהו דרילמא לא יקבלו ישראל את התורה. דהא כל דיבור שילא מפי הקב"ה לטובה אפי' ע"מ אינו חוזר ואף א"ס לא יקבלו לא יחזיר העולם לטהר. ורק בשעת שראתה שהקב"ה כפה עליהן ההר כניגית דא"ס לא יקבלו שם תהי' קבורתם. אז שפיר יראה דשמא לא יקבלו ויכלה את ישראל וממילא ל"ה בריאת העולם לטובה ושפיר יחזיר לטהר ובהו כנ"ל דכיון דאין ישראל בעולם ל"ה לטובה. ורק כשקיבלו ישראל את התורה שקטה. וא"כ א"ש דקאמר בתחילה יראה דהיינו בתחילה כשראתה כפיות ההר כניגית. ול"ס לשון קודם דהא מקודם לא ה' יראה כלל דאפי' ע"מ אינו חוזר כנ"ל. ולבסוף שקבלו שקטה וא"ש ודו"ק כי נכון הוא מאד. (ובזה י"ל ג"כ הא דהשמים לא יראה. משום דשמים יש צורך בלי ישראל לנבא מעלה וא"כ הו' לטובה ואינו חוזר אפי' ע"מ):

לקבל פרס וע"ז ה' הכפי' שלא יחזרו ממה שאמרו כל אשר דבר ה' נעשה כמ"ס החומ' הג' . וא"כ שפיר איכא טענה מודעה כיון דהוי שלא ע"מ לקבל פרס כנ"ל . ולפי' אה"ע שלא רצו לקבל את החורה ולא אמרו נעשה אם ה' כפה עליהן הר כגיגית לא ה' טענה מודעה דהוי ע"מ לקבל ^{ה'ס} והוי כחלו וזבין וכנ"ל ומיושב ק' החום' וא"ס ודוק :

(דף פ"ט ע"ב) **בגמרא** כשנים כשני מבע"ל אחר רב יצחק אמר להם הקב"ה לישראל אם יהיו חטאים כשנים הללו שסדורות ובלאות וכו' כשנל ילביטו . ואינו מובן מה שייך לומר אלל חטאים שהם על הסדר ומה נ"מ אם הם סדורות או לא . ובפסוקו נר"ל דכבר אמרו כך היא דרכו של יל"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו כך עבוד ע"ז והולך ועובד . והיינו שהיה"ר מרגילו לעבירות כסדר בהקל הקל חמילה עד שבא לחמורה שבחמורות ומפורשים שבסוף אל"ע עוד לפתוי היל"ר שכבר הרגיל ואומר עובד והוא הולך ועובד מעלמו . והנה מובן שזה חמור יותר ממי שחוטא במקרה וו"ס כשנים הללו שסדורות על הסדר ובלאות מעלמן כך חטאים אף שסדורות ובלאות מעלמן כסדר הקל הקל חמילה עד החמורה שבחמורות אע"פ כשנל ילביט בתשובה . ועי' בס' חוות יאיר חדש בלאור החזון דרוש ד' אות א' שהביא פי' נחמד בזה ע"י אמרם ו"ל ובלעט בראש קופה מלאה עוונות וגול ביניהם גול מבנבן בראש כולם והיינו דלר"ך לשוב חמילה להשיב הגולה לאשר גזלו דלולא זאת ל"מ חסובה ולא נחמס גז"ר של דור המבול אלא על הגול . וו"ס אם יהיו חטאים סדורות שלא יהי' ביניהם גול דל"כ אין סדורות גזול מבנבן בראש כלם ואז כשנל ילביט ע"ס דפח"ח :

(דף פ"ט ע"ב) **בגמרא** כשנים כשני מבע"ל אחר רב יצחק אמר להם

הקב"ה לישראל אם יהיו חטאים כשנים הללו שסדורות ובלאות וכו' כשנל ילביטו . ואינו מובן מה שייך לומר אלל חטאים שהם על הסדר ומה נ"מ אם הם סדורות או לא . ובפסוקו נר"ל דכבר אמרו כך היא דרכו של יל"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו כך עבוד ע"ז והולך ועובד . והיינו שהיה"ר מרגילו לעבירות כסדר בהקל הקל חמילה עד שבא לחמורה שבחמורות ומפורשים שבסוף אל"ע עוד לפתוי היל"ר שכבר הרגיל ואומר עובד והוא הולך ועובד מעלמו . והנה מובן שזה חמור יותר ממי שחוטא במקרה וו"ס כשנים הללו שסדורות על הסדר ובלאות מעלמן כך חטאים אף שסדורות ובלאות מעלמן כסדר הקל הקל חמילה עד החמורה שבחמורות אע"פ כשנל ילביט בתשובה . ועי' בס' חוות יאיר חדש בלאור החזון דרוש ד' אות א' שהביא פי' נחמד בזה ע"י אמרם ו"ל ובלעט בראש קופה מלאה עוונות וגול ביניהם גול מבנבן בראש כולם והיינו דלר"ך לשוב חמילה להשיב הגולה לאשר גזלו דלולא זאת ל"מ חסובה ולא נחמס גז"ר של דור המבול אלא על הגול . וו"ס אם יהיו חטאים סדורות שלא יהי' ביניהם גול דל"כ אין סדורות גזול מבנבן בראש כלם ואז כשנל ילביט ע"ס דפח"ח :

סליק פרק תשיעי .

המצניע פרק עשירי .

(דף צ' ע"ב) **תוס'** בדר"ה המצניע וכל אדם אין חייבין עליו אלא כשיעור חימא לר"י דאמאי אינטיך למחני לי' הא חנא לי' חדא זמנא כפ' כ"ג (דף ע"ה) ואיני כשר להצניע אינו חייב אלא המצניע :

ונלענ"ד ליישב דבאן אשמעי' תבוס מה דלא שמעי' מחמני' רפ' כ"ג . דהנה היכא דרובשר

לזה והלניעו ובא אחר והוליו ואשמעי' תנא דלא נחמייב וזה במחשבתו של זה דלא כרשב"א י"ל דוקא היכא דראשון הלניעו לזרע ולדונמא ולרפואה ובא אחר והוליו לאכילה דלאכילה בעין שיעור כנרונת ולי"מ הלנעה לפחות מכשיעור כמ"ס הרשב"א ז"ל כאן ע"ס . וא"כ כיון דאחר הוליו לאכילה ודכמה לדבר דבני שיעור בזה אמרי' דאין האחר מחמייב במחשבתו של זה שהלניעו לזרע ולדונמא ולרפואה כיון דהאחר הוליו ללורך אכילה ביטל זה מחשבתו של ראשון ומש"ה תנא לעיל דאין חייב

(דף צ"א ע"א) **בגמרא** בעי רבא הוליו חמי גרונרת לזריעה ותפחה ונמלך עלי' לאכילה מהו וכו' ואח"ל כיון דאולי אישתיק וכו' מחייב הוליו כגרונרת לאכילה ולמקה ונמלך עלי' לזריעה מהו וכו' ואח"ל בחד השמא אולי' ומחייב הוליו כגרונרת לאכילה ולמקה וחזרה ותפחה מהו יש דיחוי לענין שבת או אין דיחוי לענין שבת חיקו . ועי' בתוס' בדר"ה או דילמא בחד השמא ובמהרש"א שם שהקשה דמיד באיבעיא קמייחא בהוליו חמי גרונרת וכו' הו"ל למכעיא אי יש דיחוי לענין שבת כנון . שנמלך עלי' לאכילה קודם שחפחה ואח"כ חפחה ע"ס :

ונל"כ ליישב לנכון דהנה הרשב"א ז"ל כתב בשם הרמב"ן ז"ל שהקשה בהא דבעי רבא הוליו חמי גרונרת לזריעה ותפחה ונמלך עלי' לאכילה מהו . דמאי קא מצעי' לי' הא רבא גופא אמר במנחות (דף כ"ד) כל היכא דמשקרא לית בי' והשתא אית בי' מרובנן . כי פליגי דמשקרא הוה בי' ולמקה וחזרה ותפחה מ"ס יש דיחוי באיסורין ומ"ס אין דיחוי באיסורין וכיון שגבי שבת גמי ברליה בי' ותפח היכא מחייב . ותו' הוא ז"ל דהכא בגרונרת ממש עסקין דאמר הסם דגרונרת שאני הוליו ויכול לשלקו ולהחזירין לכמות שהי' . וכיון שכן כשנחפחה יש בה שיעור . ומיהו ציוד שלא נחפחה לא חסובה שיעור ואפי' למ"ד הסם גבי חרומה דשיעור היא וכו' עכ"ל . ולפי' לכאורה קשה לי כיון דהכא בגרונרת ממש עסקין דכידו לשלקו ולהחזירו . א"כ מה קמבעיא לי' אי יש דיחוי לענין שבת בהוליו כגרונרת לאכילה ולמקה וחזרה ותפחה והא קיימ"ל כל שבידו ל"ה דיחוי אפי' גבי קרבן כדאיחא בזבחים (דף ל"ד) . וא"כ הכא בגרונרת דכידו לשלקו ולהחזירו לכמות שהי' ל"ה דיחוי כלל . אולם באמת לק"מ דדוקא איבעיא קמייחא ל"ל דמירי בגרונרת ממש כמ"ס הרמב"ן ז"ל משא"כ איבעיא זו לא מיירי בגרונרת ממש רק באוכלין שיעור כגרונרת וזה אין בידו כנ"ל . ומדוקק היטב לשון הש"ס דבאיבעיא קמייחא קאמר חמי גרונרת דהיינו גרונרת ממש וכאן קאמר כגרונרת ככ"ף הדמיון דהיינו אוכלין כגרונרת :

ורפ"ז מיושב לנכון קו' מהרש"א הג"ל דבאיבעיא קמייחא ל"ה מלי למכעיא אי יש דיחוי לענין שבת או לא כיון דע"כ מיירי בגרונרת ממש כנ"ל ל"ה

דיחוי